

дисертацій ІЕЗ ім. Є.О. Патона, експерт важливих державних програм розвитку машинобудування, голова Національної секції «Алюміній» при Міжнародному інституті зварювання. Під його керівництвом захищено одну докторську і 7 кандидатських дисертацій.

Учений відзначений почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1984) і знаком «Почесний працівник космічної галузі України». За вагомий особистий внесок у розвиток науки й освіти в Україні, впровадження новітніх технологій у галузі машинобудування, багатолітню самовіддану працю і високий професіоналізм Анатолій Якович отримав почесну грамоту Верховної Ради

України (2004). Він — заслужений діяч науки і техніки України (2001). За розроблення і впровадження у виробництво високоефективних методів і засобів зварювання алюмінієвих, магнієвих і титанових сплавів учений нагороджений Премією Ради Міністрів СРСР (1988). За цикл наукових робіт «Теоретичні основи системи виробництва відповідальних деталей та вузлів машин з високоміцних легких конструкційних матеріалів» А.Я. Іщенко удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки (1995).

Наукова громадськість, колеги, друзі й учні сердечно вітають Анатолія Яковича з ювілеєм, зичать йому довголіття, творчої наснаги і нових наукових здобутків.

## 70-річчя члена-кореспондента НАН України О.Є. АНДРЕЙКІВА



**Олександр Євгенович Андрейків** народився 3 січня 1942 р. у смт Мельниця-Подільська на Тернопільщині. У 1964 р. закінчив механіко-математичний факультет Львівського

державного університету, після чого навчався в аспірантурі Фізико-механічного інституту Академії наук УРСР. У 1969 р. захистив там дисертацію «Деякі просторові задачі теорії тріщин» на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук, а в 1979 р. — докторську дисертацію «Крихке руйнування пружно-пластичних тіл в умовах складних напружених станів» (технічні науки). У Фізико-механічному інституті Олександр Євгенович пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до завідувача відділу. У 1983 р. він здобув учене звання професора, а в 1988 р. був обраний членом-кореспондентом Академії наук. Упродовж 1995–2001 рр. був директором Міжгалузевого наукового центру «Протон» НАН України, а з 2002 р. — професор кафедри механіки Львівського національного університету імені Івана Франка.

Олександр Євгенович разом зі своїми численними учнями створив оригінальні

теоретичні концепції механіки деформованих твердих тіл із дефектами типу тріщин, що перебувають під дією силових і температурних навантажень, зокрема змінюваних і випадкових. Результати цих досліджень узагальнено в монографіях «Руйнування квазікрихких тіл з тріщинами при складному напруженому стані» (1979), «Просторові задачі теорії тріщин» (1982), «Методи оцінки тріщиностійкості конструкційних матеріалів» (1977, співавтори В.В. Панасюк, С.Є. Ковчик), «Основи механіки руйнування матеріалів» (1988, співавтори В.В. Панасюк, В.З. Партон), «Механіка руйнування, міцність і довговічність неперервно армованих композитів. Т. 1. Основи механіки руйнування неперервно армованих композитів, Т. 2. Математичні методи механіки руйнування неперервно армованих композитів» (2007, співавтори В.В. Божидарник, Г.Т. Сулим). Окремі з цих результатів увійшли в стандарти СРСР, а також у чинні нормативно-технічні документи України.

Разом з учнями вчений запропонував високоефективні розрахункові моделі зародження і докритичного росту втомних тріщин, зношування матеріалів за контактної взаємодії і на цій основі опрацював методи оцінювання і прогнозування довговічності елементів конструкцій. Ці результати синтезовано в монографіях «Втомне руйнування та довговічність конструкцій» (1992, співавтор О.І. Дарчук), «Оцінка контактної взаємодії деталей машин при терті» (1991, співавтор М.В. Чернець).

Багато уваги науковець приділяв дослідженню впливу водневмісних середовищ на міцність і довговічність металів. За його участі запропоновано критерії та розрахункові моделі руйнування таких матеріалів у водні, розроблено методи для прогнозування довговічності деталей водневих двигунів та інших конструкцій, що працюють у контакті з воднем. Ці результати вперше синтезовані в монографіях «Основи механіки руйнування матеріалів» (1988, співавтори В.В. Панасюк, В.З. Партон) і «Механіка руйнування та довговічність металевих матеріалів у водневмісних середовищах» (2007, співавтор О.В. Гембара).

Добре відомі дослідження О.Є. Андрейківа в галузі діагностики матеріалів і елементів конструкцій. Це стосується передусім методів неруйнівного контролю, ґрунтованих на явищі акустичної емісії. Він разом з учнями побудував акустико-емісійні моделі утворення і поширення тріщин у твердих тілах і на цій основі розробив методи діагностики локального руйнування матеріалів і розвитку їхньої пошкодженості. Деякі з цих результатів увійшли в «Національний стандарт України ДСТУ 4227–2003. Настанови щодо проведення акустико-емісійного діагностування об'єктів підвищеної небезпеки» (В.Р. Скальський, О.Є. Андрейків, Л.М. Лобанов та ін., 2003). Ці результати узагальнені у трьох монографіях: «Методи акустичної емісії в дослідженні процесів руйнування» (1989, співавтор М.В. Лисак), «Оцінка об'ємної пошкодженості матеріалів методом акустичної емісії» (2006, співавтор В.Р. Скальський), «Теоретичні основи методу акустичної емісії в механіці руйнування» (2007, співавтори В.Р. Скальський, Г.Т. Сулим).

В останні роки О.Є. Андрейків разом із молодими науковцями, студентами й аспірантами інтенсивно працює над питаннями низько- та високотемпературної в'язкопружності (повзучості) тіл і конструкційних елементів із тріщинами. Він активний виконавець проектів Програми НАН України «Ресурс», пов'язаних із розрахунком ресурсу (залишкового ресурсу) труб нафтогазопроводів з урахуванням реальних умов їх експлуатації.

О.Є. Андрейків опублікував у вітчизняних і зарубіжних виданнях більше ніж 400 наукових праць, із них — 12 монографій, навчальний посібник «Експериментальна механіка матеріалів. Ч. 1. Силові фактори. Ізотропні матеріали» (співавтор С.Т. Штаюра, Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004, 272 с.), 24 брошури, 29 патентів на винаходи. Під його керівництвом захищено 8 докторських і 29 кандидатських дисертацій.

Олександр Євгенович проводить велику науково-організаційну роботу. Упродовж багатьох років він був членом експертної комісії

ВАК із технічних наук (спеціальності: механіка деформованого твердого тіла; динаміка і міцність), членом трьох спеціалізованих учених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій при ФМІ НАН України і Тернопільському державному технічному університеті імені Івана Пулюя, членом редакційних колегій чотирьох фахових журналів (міжнародні наукові журнали «Фізико-хімічна механіка матеріалів», «Problems of Tribology», щомісячний науковий журнал «Машинознавство», збірник «Вісник ЛНУ імені Івана Франка. Серія механіко-математична»). Був головою технічного підкомітету «Воднева деградація матеріалів» Європейського товариства з цілісності конструкцій (ESIS) (1995–2002), заступником голови Українського товариства з механіки руйну-

вання матеріалів (1992–2002). Член Національних комітетів України та Росії з теоретичної і прикладної механіки (з 1993), дійсний член Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові (з 1992).

За свої наукові й педагогічні досягнення О.Є. Андрейків отримав звання Соросівський професор (1995) і Заслужений діяч науки і техніки України (2002). Він відзначений Премією ім. О.М. Динника АН УРСР (1987), Премією Ради міністрів СРСР (1989), Державною премією України в галузі науки і техніки (1995), відзнакою НАН України «За наукові досягнення» (2011).

Наукова громадськість, колеги, друзі, учні щиро вітають Олександра Євгеновича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, успішних гараздів, наукового довголіття.

## 70-річчя члена-кореспондента НАН України В.В. ШЕВЧЕНКА



**Валерій Васильович Шевченко** народився 11 січня 1942 року в Барнаулі. Навчався на факультеті технології органічних речовин

Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту (1958–1963) за фахом «технологія пластичних мас».

Уся його наукова діяльність пов'язана з Інститутом хімії високомолекулярних сполук НАН України: з 1966 р. він молодший, з 1973 р. — старший науковий співробітник, з 1980 р. — завідувач лабораторії, з 1996 р. — головний науковий співробітник, з 1998 р. — завідувач відділу. У 1969 р. в Тартуському державному університеті (Естонія) В.В. Шевченко захистив кандидатську дисертацію «Будова і реакційна здатність монопохідних гідразину». У 1988 р. став доктором наук, захистивши дисертацію «Поліуретануреїлени і поліуретаносемікарбазиди на основі моноалкілгідразинів. Синтез, структура, властивості». У 2006 р. його обрано членом-кореспондентом НАН України.

Інтереси В.В. Шевченка охоплюють такі галузі хімії і фізико-хімії високомолекулярних